

Pe întinderea nesfârșită a cîmpiei, drumul ne poartă spre pilcul de verdeată din preajma unei ape, unde, la adăpostul vînturilor, își rînduiesc existența gospodăriile unor oameni primitivi și deschiși — așa cum, deschise spre lume, sînt și casele cu prispă, ridicate cu fața spre lumină și înconjurare cu toate cele trebuitoare vieții statornice de truditori ai pămîntului. La condițiile acestui mediu geografic, oamenii s-au adaptat prin nemăsurate experiențe colective și individuale, într-un neîncetat proces de înnoire pe care ni-l relevă izvoarele arheologice și istorice.

Există reguli rigurose stabilite de tradiția locală după care omul își croiește planul gospodăriei sale.

Produs al unui complex de factori, dintre care un rol important l-au avut ocupațiile, situația social-economică și mediul geografic, gospodăria țărănească a căpătat trăsături specific zonale ce se vădesc în materialele de construcție, în tehnici, în numărul, dimensiunile și funcționalitatea acareturilor ce o alcătuiesc, ca și în modul de dispunere în raport cu locuința. Ea a răspuns nu numai necesităților legate de locuirea propriu-zisă, ci și celor legate de însuși procesul de producție, de activitatea creatoare de bunuri materiale. Așadar, gospodăria țărănească constituie un ansamblu, un organism unitar, cuprinzînd spații afectate locuirii, spații de depozitare a produselor, uneltelor și mijloacelor de transport, precum și spații de adăpostire a animalelor.

Gospodăriile erau concentrate de obicei numai în vatra satului foarte puține fiind răsfirate și în vatră și în hotar (la Stejaru, de exemplu). Terenul din vatra satului pe care se afla întreaga gospodărie era numit în majoritatea așezărilor rurale „loc de casă” (Furculești, Pietroșani, Slobozia Mîndra, Suhaia, Virtoape, Tătărăștii de Jos, Smîrdioasa, Stejaru). Mai puțin frecvente erau denumirile de „vatra casei” (Măgura), „vatră de casă” (Plosca) sau „obor” (Călmățui).

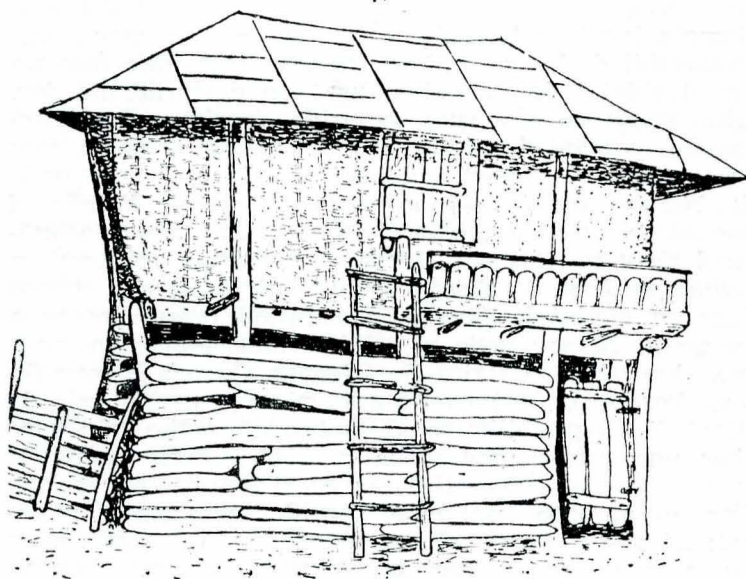
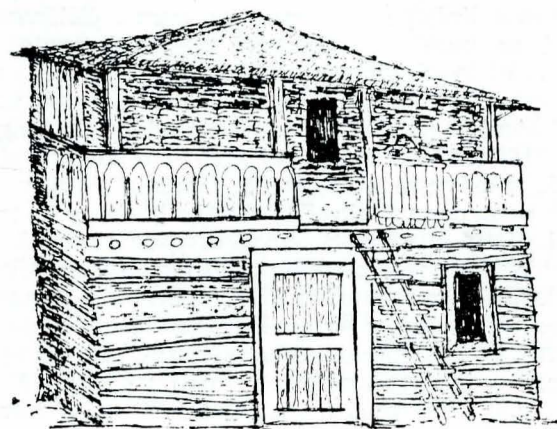
De obicei, gospodăriile se compuneau dintr-o singură locuință, dar existau și gospodării cu mai multe locuințe, ocupate de părinți și copilul cel mic, de frați sau de o familie mare compusă din părinți, copii și nepoți. În aceste cazuri, curtea și grădina erau folosite în comun.

În jurul anului 1900, cele mai multe dintre gospodăriile țărănești tradiționale nu erau împrejmuite cu garduri, ci cu șanțuri de circa 1 m pe latura dinspre cîmp și de circa 0,50 m pe laturile care despărteau o gospodărie de alta, avînd maluri spre ambele gospodării. Șanțul dinspre uliță, cu o adîncime de 0,50 m, avea mal doar spre exterior. În maluri se băteau țărui în între care se împleteau mărăcini sau se plantau salcîmi.

Gospodăriile mai erau împrejmuite cu garduri de mărăcini împlețiți între pari, înalte de circa 1,30 m; cu garduri de nuiele (se înfigeau parii, iar nuielele de salcie se împleteau pe lanți bătuți în pari), înalte de circa 1,50 m; cu zid de pămînt bătut, în sudul ariei, unde era frecventă această tehnică (era înalt de 1—1,5 m); cu garduri din tulpini de floarea soarelui legate între bețe de lemn; cu garduri de răslogi (stinghii); cu garduri din ulucă de fag bătută pe 2—3 lanți orizontali, înalte de 1—1,70 m. Astăzi, frecvente sînt gardurile de scînduri (pari uniți cu scînduri orizontale), garduri cu stîlpi din beton și cu plasă de sîrmă și gardurile construite

din prefabricate. De cele mai multe ori, gardul dinspre uliță era mai îngrijit, fiind lucrat din ulucă, între vecini rămînînd șanțurile sau gardurile din nuiele, mărăcini, floarea soarelui, pămînt bătut. În partea superioară, gardurile erau, de obicei, neacoperite, rar fiind streșinuite cu paie sau cu mărăcini.

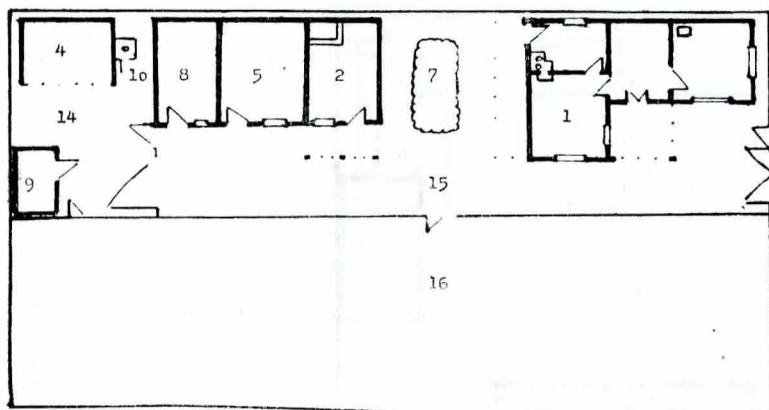
Gospodăriile tradiționale erau prevăzute cu o poartă mare, dublă, pentru car (numită la Suhaia și „vraniță”)

Desen 1

și cu una mică pentru oameni (cunoscută sub numele de „portită” sau „ușă”), ambele fiind construite din „blăni” sau din același material din care era făcut și gardul.

Ca și gardurile, porțile nu erau acoperite. În fața porților se amenaja uneori un spațiu de odihnă folosit în zilele de sărbătoare, realizat din diverse materiale, ale cărui denumiri variau de la un sat la altul: „scaun” sau „bancă” la Pietroșani și la Plosca, „scaun” la Slobozia Mîndra, Smîrdioasa, Măgura, „dulap” la Stejaru, „canapea” la Călmățui, constînd, de fapt, dintr-un trunchi de copac, culcat lîngă gard, „pat la poartă” la Măgura și „pătuș” la Suhaia, construit din pămînt bătut și lipit cu pleavă.

Desen 2

1) casă; 2) focar (bucătărie); 3) odăiță; 4) șopron; 5) saia (coșar); 6) hambar (magazie); 7) pătură; 8) celar; 9) cocină; 10) privată; 11) beci; 12) pivniță; 13) girlici; 14) obor; 15) curte; 16) grădină; 17) fântină (cifrele 1—17 corespund celor amplasate în toate desenele).

În aria cercetată, complexul gospodăresc tradițional se compunea din locuință și diferite construcții anexe, cum ar fi pătură și hambarul pentru depozitarea cerealelor, saia sau coșarul pentru adăpostul vitelor, „damul” pentru adăpostul bivoliilor, tirla pentru oi, cocina, cotețul, șopronul pentru păstrarea uneltelor și atelajelor, precum și beciul sau pivnița pentru depozitarea produselor alimentare și viticole.

Evocând „toamnele de odinioară” ale copilăriei sale, scriitorul Gala Galaction ne redă imaginea de altădată a satului teleormănean: „... sat tihnit, în care fiecare curte își are clădirea de coceni, de paie și de fin, fiecare bădătură viața ei domestică, fiecare casă strînsură pînă la primăvară”.

Casele erau așezate, în mod frecvent, la intrarea în curte, cu o latură spre drum, dacă acesta avea orientarea nord-sud, cu fața și mai rar cu spatele la drum, cînd acesta era pe direcția est-vest, fiind orientată aproape întotdeauna spre sud.

Construcțiile anexe, numite „oleaburi” la Măgura, Plosca, Călmățui, Stejaru, „oleavuri” la Slobozia Mîndra, „acareturi” la Smîrdioasa, Furculești, Suhaia, „gospodărie” la Tătărești de Jos, Vîrtoape, Pietroșani, erau dispuse în funcție de geometria locului fie pe lung, în continuarea locuinței, fie în unghi, fie paralel cu aceasta; uneori, ele erau plasate în spatele casei, în hotar cu gospodăria învecinată.

Locul liber cuprins între casă și construcțiile anexe era numit „curte” (Stejaru, Pietroșani, Slobozia Mîndra, Smîrdioasa, Vîrtoape) sau „obor” (Suhaia, Măgura, Furculești, Călmățui), iar porțiunea din fața casei se numea „bădătură” (Smîrdioasa, Slobozia Mîndra, Furculești, Călmățui, Stejaru, Plosca, Măgura). Curțile aveau formă dreptunghiulară.

În cadrul gospodăriei țărănești tradiționale, construcția pentru păstrarea uneltelor și atelajelor, numită „șopron” în majoritatea localităților anchetate, „șopru” la

Călmățui și Măgura și „șofru” la Furculești, Slobozia Mîndra, era rareori construită ca o anexă de sine stătătoare, fiind, de obicei, înglobată într-un complex de anexe, alcătuit din grajd, magazie, pătură, bucătărie de vară („focar”).

De multe ori, aceste anexe făceau corp comun cu casa, fiind dispuse în prelungirea ei.

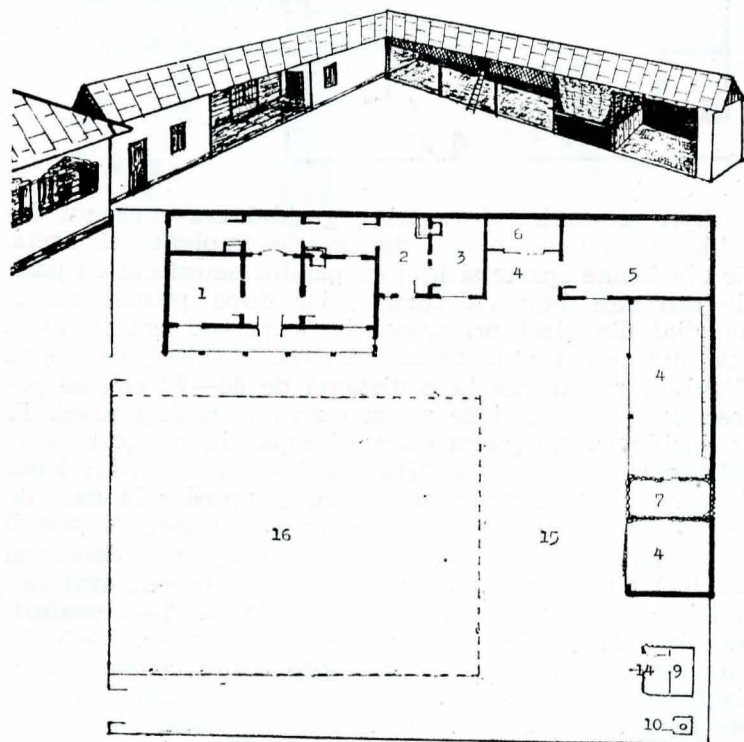
Șopronul era amplasat fie în fundul curții, lângă grajd sau pe mijlocul grajdului, despărțindu-l în două compartimente, fie sub o aplecătoare, în spatele casei sau pe o latură a acesteia sau a altei construcții, fie în fața casei, lângă „focar”, fie în spațiul de sub pătură.

Șopronul era o construcție din stâlpi de lemn cu trei pereți din piatră, pămînt bătut, nuiele împletite pe furci de lemn și apoi lipite, sau din scinduri. Acoperișul din stuf, paie, șită, iar mai tîrziu din țiglă și tablă era într-o apă sau în două ape.

Planul șopronului era dreptunghiular. De regulă, această construcție anexă era închisă doar pe trei laturi, întîlnindu-se mai rar și varianta cu toate cele patru laturi închise. Gospodăriile oamenilor înstăriți erau prevăzute cu un șopron deschis destinat păstrării atelajelor și cu unul închis pentru păstrarea uneltelor, avînd o poartă dublă de lemn pe latura dinspre curte.

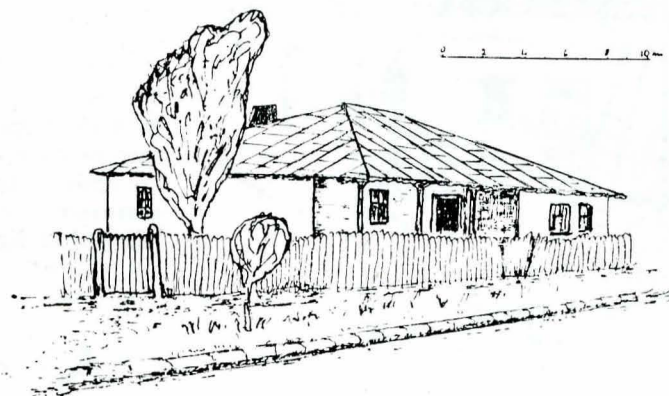
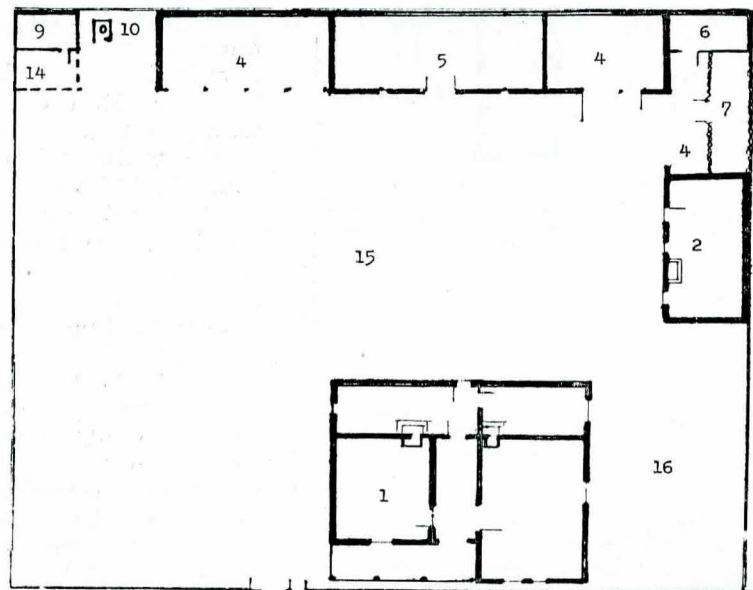
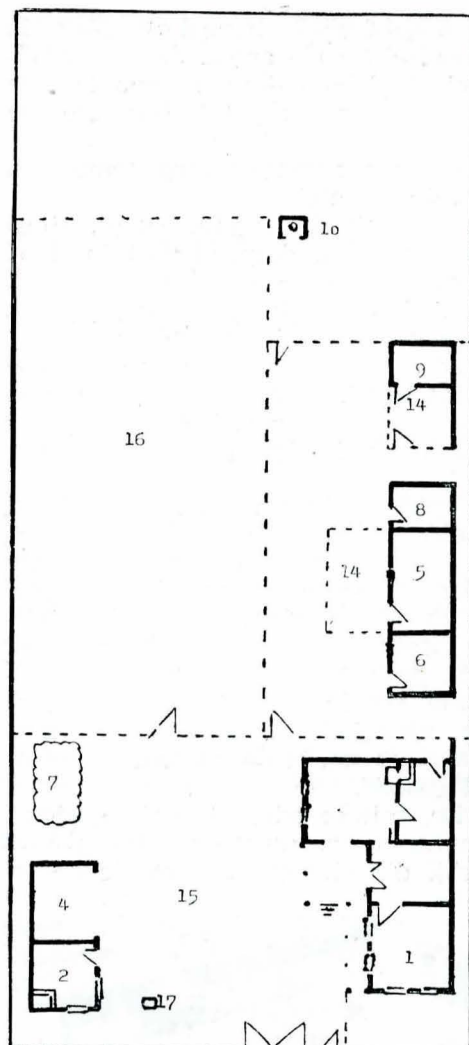
Adîncimea șopronului era de 3—5 m, deschiderea sa variînd între 4—6 m, ajungînd, în unele cazuri, pînă la 8 m. Șopronul nu avea tavan, ci doar grinzi transversale pe care erau fixați „popii”.

Animalele mari (vite, cai) se adăposteau în grajduri denumite „coșare” sau „saiele”, construite din pămînt bătut (pe linia Dunării), din chirpici, din nuiele împle-

Desen 3

tite pe furci de lemn și lipite pe ambele părți și mai ales din paie. Grajdurile aveau de obicei temelie numai atunci cînd se construia din pămînt bătut. În acest caz se sapă un șanț adînc de 40—50 cm de unde începe ridicarea zidurilor. În construcțiile ridicate în tehnica paiantei și a nuielelor împletite, parii se înfișeau direct în pămînt. Mai rar, grajdul avea temelie de piatră (Pietroșani, Slobozia Mîndra).

Desen 4

Desen 5

Spre deosebire de șoprôn, grajdul era prevăzut întotdeauna cu tavan fie din nuiile împletite și lipite, fie din lemne sparte și lipit cu pământ amestecat cu paie, fie din stuf lipit cu pământ, iar după primul război mondial din șipci ori scînduri. Acoperișul era în două ape, din coceni, stuf, trestie, papură, buruieni, paie, șită. Căpriorii se puneau la o distanță de 60—70 cm, se petreceau la coamă și se retezau apoi la același nivel. Ei se sprijineau pe „cosoroabe” (Furculești), pe „călcători” (Slobozia Mîndra) și se fixau la 1900 în cuie din lemn de corn. Peste căpriori se băteau „leațurile” în cuie de fier. Apele acoperișului se prelungeau uneori, la pereții longitudinali, în față, unde se ridica șoprônul. Streașina era lată de 40—60 cm. Învelitoarea din coceni, stuf sau trestie se puneă cu brațul, „în snopi”, pe 2—3 rînduri, începînd de jos în sus, pînă la „căprioréală”. Virfurile snopilor se împleteau, obținîndu-se astfel coama acoperișului. Învelitoarea din șită se petrecea cam jumătate din lungime, așezîndu-se în rînduri suprapuse („solzi de pește”) pînă sus, la „taglă” (coamă la Tătărești de Jos). Șita s-a folosit mai tîrziu, după anul 1916. Cînd învelitoarea era din paie, acestea se așezau cu furca și se clădeau cu picioarele.

După anul 1950 s-au construit grajduri cu temelie de beton. Astăzi, aceste construcții au pereții din cărămidă, iar acoperișul din tablă, țiglă sau azbociment.

La locuințele semiîngropate, construcția anexă pentru adăpostirea bivoliilor, cunoscută sub numele de „dam”, era și ea semiîngropată, cu pereții căptușiți cu pari și nuiile împletite, lipite sau nelipite, avînd acoperișul în două ape, din stuf. Spre deosebire de dam, coșarul pentru vite se construia la suprafața solului. Dacă posibilitățile materiale nu le permiteau oamenilor să-și construiască coșare, ei adăposteau vitele în bordei.

O modalitate de păstrare și conservare a grînelor a constituit-o, din cele mai vechi timpuri, groapa de bucate. Ea asigura, totodată, securitatea rezervelor de cereale ale populației rurale sedentare, peste care au trecut

nenumărate valuri de jefuitori. Situate sub locuință, în curte sau chiar în locuri mai îndepărtate din afara așezărilor, gropile de bucate aveau forme și dimensiuni variate, fiind fie rotunde, fie dreptunghiulare, fie tronconice, cu baza largă (circa 2 m) și strîmte la gură (0,80 m). Întotdeauna gropile de bucate erau arse (eventual smolite) pînă la 2—3 m adîncime, pentru a deveni impermeabile. Se cobora în ele cu scara. Gropile se acopereau cu lemne peste care se așeza un strat de paie, coceni și apoi pământ sau chiar brazde înierbate, astfel încît locul gropii nu putea fi descoperit.

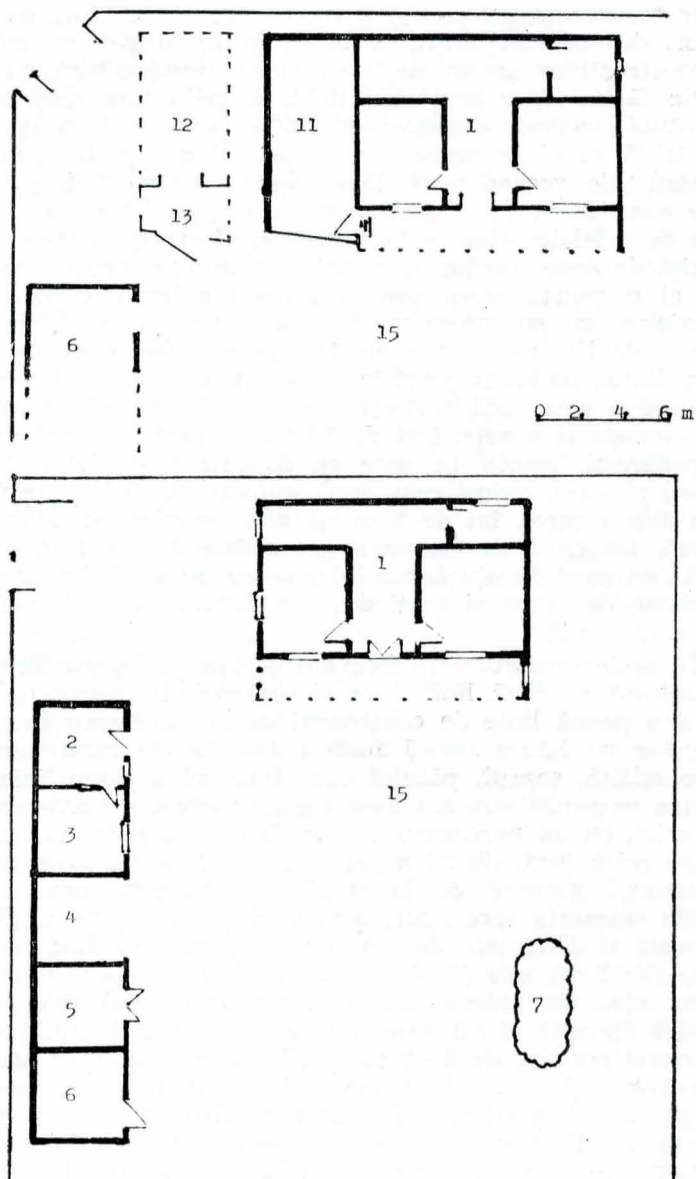
Informații interesante despre gropile de bucate întîlnim în descrierea făcută de Wallerand de Wavrin asupra expediției flotei burgunde pe Dunăre la 1445: „*Cîțiva români au coborît pe țarm unde au găsit mai multe grînare subterane... În țările de pe acolo se fac gropi mari în pămînt ca niște cisterne unde se bagă grîu, ovăz și tot felul de grăunțe și apoi se acoperă deschizăturile gropilor cu pietroaie mari. Și în dimineața următoare nopții, în care fusese atîta ceață, pămîntul de deasupra gropii nu era jîlav. După acest semn au fost descoperite toate grînarele de sub pămînt care se afla în satul castelului Turcan unde era și grîu și bob de mazăre, care au prins foarte bine galerelor...*”

Asemenea gropi puteau cuprinde pînă la 4000 kg grîu (sau mazăre) sau 2800 kg ovăz.

Săpăturile arheologice efectuate la Zimnicea au descoperit gropi pentru depozitarea cerealelor datînd din secolul al XIV-lea. În așezarea de la Zimnicea, grîul și meiul carbonizat, găsite în mari cantități se păstrau în saci asemănători celor utilizați în zilele noastre.

Premergătoare pivniței a fost ușa — numită „boșcă” — o groapă acoperită cu căpriori, paie și apoi pământ, în care se păstrau legumele și zarzavaturile (ceapă, praz, ridichi, varză), precum și putinile cu murături sau butoaiele cu vin.

În jurul anului 1900, oamenii și-au construit în curte, alături de casă, iar mai rar sub casă, saia sau șoprôn, pivnițe pentru păstrarea vinului și a produselor alimen-

Desen 6

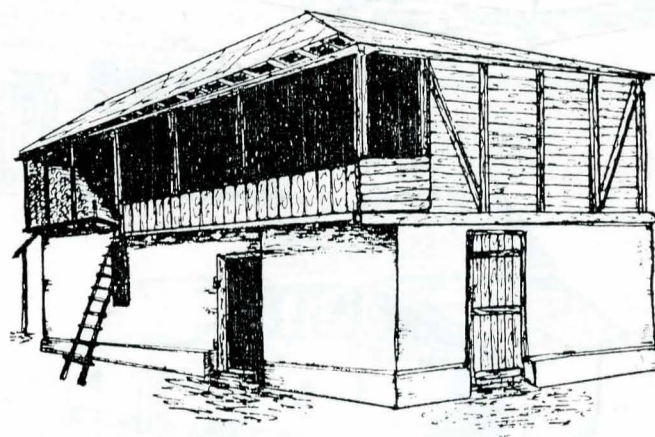
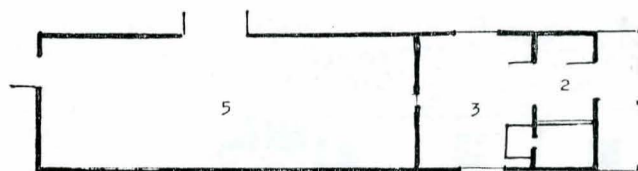
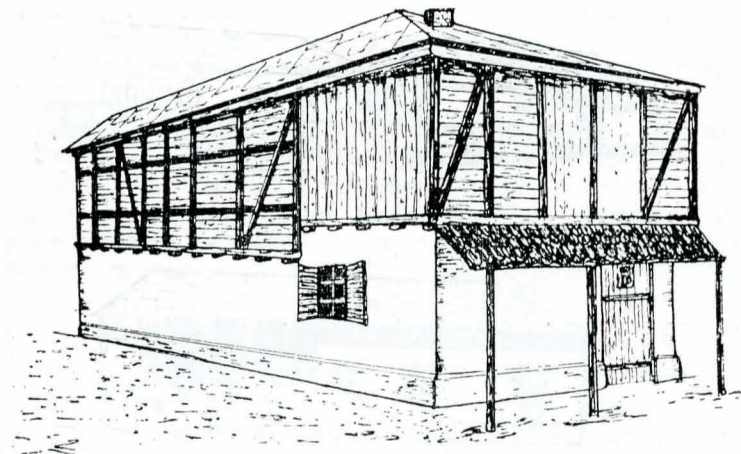
tare. Astăzi, fiecare casă are, sub una din camere, pivniță de ciment sau de cărămidă.

Cînd vremurile au fost mai puțin vitrege, oamenii au construit hambare pentru depozitarea grîului. Se foloseau materiale de construcție aflate la îndemîna locuitorilor de cîmpie, și anume nuiiele de alun sau de răchită împletite pe furci de lemn, înfipite direct în pămînt. Pereții hambarelor se lipeau cu pămînt pe ambele fețe. Acoperișul din trestie, papură, paie, coceni, pipirig și mai rar șită și tablă, era întotdeauna în două ape. Uneori hambarele se ridicau pe stîlpi, pînă la înălțimea de 2 m. Acolo unde existau păduri, oamenii și-au construit hambare din lemn de fag. Locuitorii din zona de munte (Argeș, Muscel) vindeau la cîmpie, în schimbul cerealelor, hambare confecționate din lemn de brad sau de fag, cu o capacitate de 10—20 duble. Astăzi se construiesc magazii din scînduri sau din cărămidă, acoperite cu țiglă sau tablă.

Din împletituri de nuiiele și mai tîrziu din șipci sau stacheți se ridicau pe 4—6 furci de lemn și pătulele pentru păstrarea porumbului. Spre deosebire de hambare, pătulele nu se lipeau cu pămînt, spre a permite o aerisire a știuleților. De regulă, sub pătul sau hambarul înălțat pe stîlpi de lemn se adăposteau păsările. Uneori, pătulul se construia deasupra coșarului; alteori, se improviza un coșar închizîndu-se cu scînduri spațiul dintre stîlpii de susținere ai pătului. (desen 1).

Mai rar, cerealele erau păstrate în podul caselor sau în butoaie, lăzi, coșuri de nuiiele depozitate în șopron.

O descriere a modului de organizare a gospodăriei țărănești tradiționale o face Christache Ch. Milian în monografia sa asupra Teleormanului: „Sătenii au în

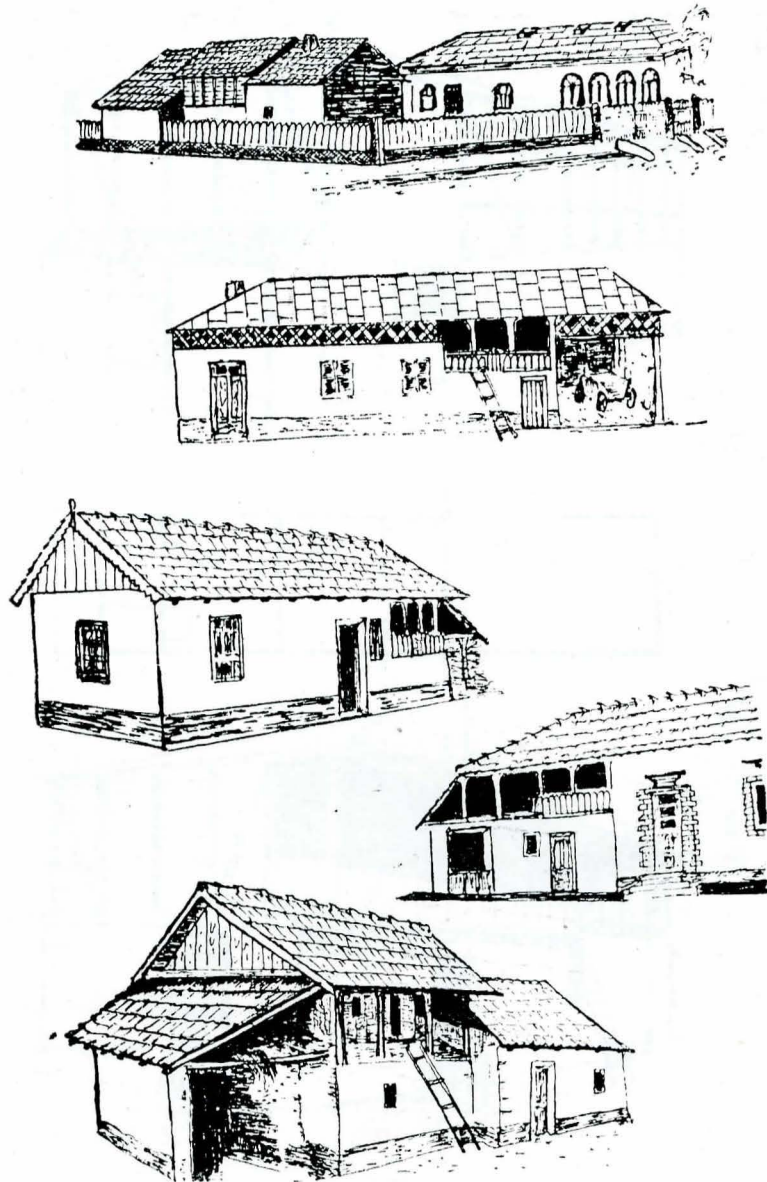

Desen 7

jurul casei acareturi necesare pentru adăpostit animalele și roadele pămîntului agonisite vara. Au coșare sau saele pentru vitele mari ca: boi, vaci, bivolițe și cai. Au coșare de porci, din gard lipit sau bordeie. Cotețe pentru păsări n-au. Vara păsările își găsesc adăpost în pomii din bătațură iar iarna prin coșare sau pe sub hambare; rar sînt cotețe din gard lipit sau bordeie pentru păsări. Au hambare din gard lipit, acoperit cu șită sau tablă, pentru păstrarea grîului, orzului și ovăzului. Aceste hambare sînt făcute din nuiiele, aduse de la munte și ridicate 1—2 m de la pămînt, înăuntru lipite cu pămînt și acoperite cu șită adusă tot de la munte sau cu tablă de fier. Mulți își lipesc podul casei și depozitează cereale în pod. Curtea sau ograda este împrejmuită cu un gard de scîndură, subțire și scund.“

Analiza tipurilor tradiționale de gospodărie efectuată de noi în cursul anchetelor de teren a trebuit să țină seama de faptul că acestea s-au aflat într-o continuă transformare ce reflectă, de fapt, modificările produse în viața social-economică a satului de cîmpie. În zilele noastre, predominant este tipul de gospodărie cu organizare lineară, determinat de dispariția unor construcții anexe tradiționale din componența curților, ca urmare a colectivizării, de concentrarea mai multor anexe într-o singură construcție dispusă în prelungirea casei, cît și de micșorarea spațiului destinat curții în favoarea suprafețelor cultivate din cadrul gospodăriei, de construirea unei noi case, pentru copii, în incinta aceleiași gospodării.

Acest tip de gospodărie este frecvent în satele nou create, cu loturi de casă egale ca dimensiuni, avînd formă dreptunghiulară și latura mică spre uliță. Am ales spre exemplificare o gospodărie din comuna Stejaru, cu un perimetru de 20×40 m, împărțit longitudinal în

Desen 8

două arii de câte 10×40 m, una formînd-o curtea, iar cealaltă grădina. Latura estică fiind mărginită de uliță, construcțiile se înșiră de-a lungul laturii nordice, în următoarea ordine: casa cu latura mică spre uliță, fațada cu balcon spre sud și o prispă spre vest; urmează un pătul de 2×5 m distanțat egal (cîte 2 m) de casă și de construcția anexă cu acoperiș de țiglă în două ape, formată din bucătărie (3×5 m), saia (4×5 m), celar sub aplecătoare laterală (3×5 m). O aplecătoare în fața bucătăriei formează o prispă largă, deschisă, pe care se servește masa în timpul verii și se desfășoară diverse activități gospodărești. Un gard limitează partea din fund a curții, în care se află șopronul deschis (5×3 m), privata și cocina. Păsările fiind adăpostite sub șopron, această curte este numită „curtea păsărilor”. (desen 2)

Cercetînd gospodăriile vechi putem concluziona că cel mai bine adaptat condițiilor climatice din cîmpie este tipul de gospodărie cu organizare în unghi drept. Pereții exteriori ai construcțiilor închid laturile dinspre nord și răsărit ale gospodăriei, apărînd-o, în felul acesta, de bătaia crivățului. O gospodărie din sudul ariei (Suhaia), construită în anul 1930, considerată de noi reprezentativă pentru tipul de organizare în unghi, avea forma aproape pătrată (32×28 m), ulița fiind pe latura mică, dinspre vest. Casa amplasată în colțul dintre latura vestică și cea nordică avea fațada spre sud. Odaia dinspre uliță era situată pe pivniță. În prelungirea casei, pe latura nordică, erau dispuse focăria, o magazie de 4×2 m, ce avea în față un șopron de 4×2 m, deschis, prin care se făcea accesul într-o saia de 8×4 m, amplasată pe colț, cu latura mare spre nord și cea mică spre răsărit. Pe latura estică, în unghi drept cu saia, se aflau un șopron pentru oi (4×10 m), cu finar deasupra, un pătul (4×2 m)

și un șopron pentru căruțe și unelte (4×4 m). Zidul exterior, din pămînt bătut, al casei, în prelungire cu cel al construcțiilor anexe, nu avea nici o deschizătură, excepție făcînd doar porțiunea de 2 m pe latura mică a pătului construit din ștacheți. Un acoperiș în două ape, din tablă, ca și acoperișul casei, se întindea peste toate construcțiile gospodărești. Doar cocina de porci și privata constituiau două construcții separate, distanțate cu 3 m de celelalte, dar în linie cu ele. Gospodăria avea o porțiță de acces pe latura vestică, în dreptul prispei casei, și o poartă mare pentru accesul animalelor și al atelajelor, tot pe latura vestică, la extremitatea ei dinspre sud. Un patruleter de 14×20 m înscris în aria gospodăriei, cu latura mică între cele două porți, închidea cu gard o suprafață cultivată azi cu viță de vie, limitînd ograda la o suprafață de 30×8 m, în fața anexelor gospodărești, spațiu în care se depozitau și clăile de coceni și paie, avînd cele două culoare de acces, unul prin fața prispei, lat de 2 m, și altul paralel cu latura sudică, lat de 3 m. Întreaga gospodărie fusese împrejmuită cu gard de ulucă, azi înlocuit cu un gard din prefabricate de beton și porți din fier forjat, cu tăblii metalice. (desen 3)

În aria cercetată este frecvent și tipul de gospodărie organizată pe două linii, casa și o parte din anexe formînd o primă linie de construcții de la uliță spre interior, iar pe latura opusă focăria însoțită de multe ori de o odăiță, șopron, pătul etc., formînd a doua linie. Pentru exemplificare am ales o gospodărie din nord-vestul ariei, cu un perimetru de formă dreptunghiulară, cu latura mică (sud) de 22 m, spre uliță. O primă linie de construcții pornind de la stradă o formează casa, cu fațada orientată spre apus, urmată de o altă construcție separată și distanțată de casă cu 2 m, formată din: magazie (3×3 m), saia (3×5 m), cu un obor în față (3×5 m) și un celar sub aplecătoare (3×2 m). În aceeași linie, la o mică distanță (2 m), este amplasat un obor de 3×3 m și cocina porcilor de 3×2 m. Tot în aceeași linie se află și privata. A doua linie, pornind tot de la uliță, de-a lungul laturii vestice, o formează focarul de 3×3 m și șopronul de 3×4 m, ambele sub același acoperiș. La o distanță de 2 m, pe aceeași linie, se află pătul de 2×4 m. (desen 4)

În unele sate, tradiția amplasării casei cu fațada spre sud și spre interiorul gospodăriei este atît de puternică încît uneori ea sfidează cerințele esteticii localităților rurale. Astfel, o gospodărie din centrul comunei Plosca, situată la intersecția șoselei principale (V—E) cu drumul gării (N—S), este organizată pe două linii, casa avînd fațada spre interiorul curții (sud) și o latură mică spre drumul gării, cea de-a doua linie — formată din focărie, saia cu pătul deasupra și în continuare un șopron — prezentînd spre șoseaua națională zidul din spate al construcțiilor anexe.

Pentru tipul de gospodărie organizată pe trei linii ne-am oprit asupra unei construcții din anul 1898, din comuna Piatra, păstrată în forma inițială pînă în deceniul al nouălea al secolului nostru. Suprafața acestei gospodării era de 36×28 m, avînd latura mare dinspre sud paralelă cu ulița satului. Gospodăria era închisă cu gard de ulucă, avînd o poartă mare de acces și alături o porțiță.

Casa „pe trei ziduri”, de 12×10 m, din pămînt bătut, era amplasată de-a lungul laturii sudice a gospodăriei, cu prispa spre uliță (desen 5), avînd o ușă de acces din prispa și alta în peretele nordic, spre curte. Toate anexele gospodărești, cu excepția cocii și a privatei, erau cuprinse într-o singură construcție din pămînt bătut, în unghi drept cu zidul exterior adosat laturilor nordică (de 29 m) și estică (15 m). Această construcție cu pereți din pămînt bătut și cu acoperiș de tablă în două ape cuprindea: un șopron deschis de 8×4 m, o saia de 12×4 m, un șopron închis de 6×4 m și o magazie pe colț avînd 4 m pe latura nordică și 2 m pe cea sudică. Peretele dinspre interior al magaziei era din scînduri. Pe latura estică urma un pătul de nuiete împletite de 6×2 m. Accesul spre magazie și pătul se făcea dintr-un

șopron deschis de 6×2 m, șirul anexelor fiind încheiat de o focărie de 7×4 m. Colțul sud-estic al gospodăriei, cu o suprafață de 13×7 m, protejat de zidul casei (spre vest) și al focăriei (spre nord) și de gard, pe celelalte două laturi, era destinat unei mici grădini de zarzavaturi.

O altă gospodărie pe trei linii, construită în 1906 în vechea vatră a satului Suhaia, de pe terasa Dunării, avea casa pe mijlocul laturii nordice, cu prispa orientată spre sud. Poarta și porțița de acces în gospodărie se aflau pe latura de vest. Pe aceeași latură era amplasată o construcție care cuprindea focăria, o odăiță lângă focărie, apoi un șopron deschis pentru adăpostirea carului și a căruței, o saia și un șopron închis pentru depozitarea uneltelor. Fiecare anexă avea dimensiuni de 4×4 m. Pe latura ocupată dinspre răsărit a gospodăriei se află un pătuleț de 6×2 m, sub care erau dispuse și cotețele pentru păsări, iar mai departe de casă, pe aceeași latură estică, erau amplasate cocina de porci și privata.

Aceeași organizare pe trei linii am întâlnit-o și la cea mai veche gospodărie din fosta vatră a satului Suhaia, construită prin 1864—1865 (desen 6). Acareturile, de mari dimensiuni, avînd latura mică de 5 m, începeau cu un hambar din birne, după care urmau celelalte anexes, azi distruse, identificabile doar prin temelie.

Așezarea pe terasa Dunării a acestor gospodării le ferea de vînturile cîmpiei, fapt ce se reflectă și în organizarea lor, pe latura de răsărit fiind amplasat pătulețul din nuiiele împletite ce trebuia să aibă o permanentă ae-

risire și clăile de paie, coceni, fin. Gospodăriile aveau terenul în pantă spre sud, această latură nefiind îngrădită, ci continuîndu-se cu terenul de cultură al gospodarului.

Transformările intervenite în viața satului din aria cercetată ca urmare a încheierii procesului de cooperativizare a agriculturii s-au făcut vizibile și în modul de organizare a gospodăriei țărănești. Mari silozuri, complexe pentru creșterea animalelor și păsărilor, stațiuni pentru mecanizarea agriculturii au degajat gospodăria țărănească de o serie de construcții anexe, în zilele noastre acordîndu-se prioritate locuinței care și-a mărit mult spațiul și gradul de confort. Pe de altă parte, pentru a cultiva intensiv terenul din jurul casei, oamenii și-au concentrat anexele într-o construcție complexă, cuprînzînd, de multe ori, la un loc, bucătăria de vară, magazia, precum și grajdul cu finar și pătulețul amenajate deasupra (desenele 7 și 8).

NOTE BIBLIOGRAFICE

Gala Galaction, *Sub feeria lunii*, Editura Dacia, Cluj, 1974, (p. 135)

Ștefan Olteanu, *Aspecte ale dezvoltării agriculturii pe teritoriul Moldovei și Țării Românești în secolele X—XIV*, în „Terra nostra”, vol. II, 1971, (p. 37—38)

Christache Ch. Milian, *Teleormanul economic (Monografie social-economică)*, Turnu Măgurele, 1936, (p. 38).